

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

26 август 2021 година

ВТОРИ МОДУЛ (60 минути)

Отговорите на задачите със свободен отговор запишете в свитъка за свободните отговори на предвиденото място.

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 31. до 34. включително).

ТЕКСТ 1

Чл. 1. (1) С **наредбата** се определят изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели, условията и редът за използване на методите за обработка на натуралните минерални и изворни води и за внос на минерални води. (...)

Чл. 2. (2) Видовете бутилирани води са:

1. „натурална минерална вода“ – минерална вода, която произхожда от находище на минерална вода, добива се от един или повече естествени извори или изкуствено изградени водоизточници, има строго определен и постоянен дебит, температура, минерален състав, съдържание на микроелементи и други компоненти (...);
2. „изворна вода“ – вода, която произхожда от дълбоко разположен воден хоризонт, който не е находище на минерална вода (...);
3. „трапезна вода“ – всяка вода от подземен или повърхностен водоизточник, третирана или нетретирана, която отговаря на изискванията за качеството на водата (...);
4. „натурална минерална вода – естествено газирана“ – минерална вода, която в природното си състояние съдържа въглероден диоксид (...);

Чл. 4. Бутилиране и пускане на пазара на натурална минерална вода, добита на територията на Република България, се извършва, при условие че са спазени следните изисквания:

1. минералната вода е определена като такава по реда на Закона за водите; (...)
4. водоизточниците и съоръженията за транспортиране и съхраняване на минералната вода отговарят на действащите санитарно-технически изисквания (...).

ТЕКСТ 2

Водата, която още при добиването си съдържа минерали или други разтворими вещества (соли, серни съединения, газове), наричаме *минерална вода*. Тези вещества променят нейния вкус и ѝ придават **терапевтични** свойства. В Южна България преобладават естествените находища на минерални извори, а в Северна България минералната вода се добива чрез сондаж. Според температурата си минералните води биват студени (до 37 градуса – температурата на човешкото тяло), топли (от 37 до 60 градуса) и горещи (над 60 градуса). В Северна България преобладават студените, а в Южна България – топлите и горещите (хипертермалните) води.

Лечебните качества на българските минерални води са били познати още в дълбока древност. Българските минерални води са със слаба, със средна или със силна минерализация. За питейно балнеолечение се прилагат при бъбречни, стомашни, чернодробни, ендокринни заболявания и при хронични интоксикации. Минералната вода е особено полезна за хората, които се занимават с активна физическа дейност. **Експерти** препоръчват на всеки 15 минути спортуващите да отпиват по малко минерална вода. По този начин се компенсира загубата на витамини и минерални соли,

която е вследствие на потенето, и се намаляват **предпоставките** за възникване на крампи. Температурата на водата е най-добре да бъде в рамките на 10 – 15 градуса.

Препоръчва се редуване на минералната вода с чешмяна вода, за да се балансира минерализацията в организма. Най-добрият вариант си остава обаче консумацията на води със слаба минерализация да бъде по 1,5 – 2 литра всекидневно. Българските води със слаба минерализация не съдържат минерални вещества, които да се натрупват в организма и да оказват **токсично** въздействие. Поради това тези води могат да се употребяват без прекъсване и смяна.

31. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. В свитъка за свободните отговори запишете САМО буквите на отговорите, с които са означени ЧЕТИРИТЕ факта, ПРИСЪСТВАЩИ в посочените текстове.

- А) Водата се довежда до бутилиращото предприятие, изградено в района на водоизточника, чрез директна тръбопроводна връзка.
- Б) Всяка вода от подземен или повърхностен водоизточник, която отговаря на изискванията за качеството на водата, се нарича „трапезна вода“.
- В) Студените минерални води са със стойности на температурата, които са до 37 градуса.
- Г) В българските води със слаба минерализация липсват минерални вещества, които се натрупват в организма.
- Д) За производството на трапезна вода може да се използват суровини като въглероден диоксид или натриев хлорид.
- Е) Минералната вода е противопоказна след операция от язва и при някои диагностицирани заболявания.
- Ж) Препоръчително е здравите хора поне веднъж седмично да се потапят в басейн с гореща минерална вода за отпушване на порите на кожата.
- З) При физически натоварвания е добре спортуващите да отпиват малки количества минерална вода четири пъти в рамките на един час.

32. В свитъка за свободните отговори запишете ВЪЗМОЖНО НАЙ-КРАТКО кое е ОБЩОТО, за което се говори в ДВАТА текста.

33. В свитъка за свободните отговори в рамките на 2 – 3 изречения формулирайте СОБСТВЕНА теза по една от посочените теми:

*Предимствата на бутилираните води
Опазването на водата за питейни нужди*

34. В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на Текст 2.

35. За всяко празно място изберете НАЙ-УМЕСТНОТО предложение (дума или израз) и го запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Нека не забравяме, че технологиите са създадени, за да ни спестяват време, а не да ни го (А). Всъщност (Б) тях днес човек би трябвало да разполага с няколко часа повече свободно време през седмицата, отколкото преди 30 години. Винаги можем да освободим време за спорт и да забравим за (В), които си намираме, за да не спортуваме. (Г) се, че всичко е в нашите ръце.

- А) отнемат, отричат, отблъскват
- Б) с оглед на, благодарение на, за разлика от
- В) опроверженията, оправданията, облекченията
- Г) Показва, Доказва, Оказва

36. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните ФОРМИ на думите, поставени в скоби.

А) Членуване

Вчера от (Национална) агенция за приходите обявиха свободна работна позиция. (Кандидат), който ще бъде назначен, трябва да има поне 10 години стаж по (специалност).

Б) Местоимения

Искам да разбера (кой/кого) избраха след интервюто за работа.

Огледах всички присъстващи внимателно, но не разпознах (никой/никого).

Моля да разгледате и тези две къщи, (чийто/чиито) собственик вчера ги обяви за продажба.

В (своите/неговите) романи авторът разказва какво е преживял.

В) Учтива форма

Уважаеми господин Иванов, получихме писмото, което сте (изпратил), но стана ясно, че не сте достатъчно (подготвен) за длъжността, за която сте (кандидатствал).

37. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите знаци.

Много хора имат навика да пият вода по време на хранене смятайки, че така поемат храната по-лесно. Това има обратен ефект – стомахът се подува а храносмилателните сокове се разреждат. Известен диетолог съветва Правилното време за пиене на вода е около 30 минути преди да започнем да се храним, тъй като по този начин даваме сигнал на стомаха да се задейства.

Прочетете творбата „Дяволско“ и изпълнете задачите към нея (38. и 39. задача).

Стрелките на отсрещния часовник
описват върху своя циферблат
дванайсетте кръга на моя ад
и жънат моите часове отровни.

И аз лежа на дървения под
с коси от леден лепкав пот измокрени,
и аз умирам в стаята под покрива
тъй близко до самия небосвод.

А долу преминават автомобили,
трамваи като ветрове фучат
и смехове, и кръсъци звучат,
и тътнат кръчмите и публичните домове.

И за да заглуша във себе си скръбта,
понякога аз сядам на прозореца
и яростно оттам замервам хората
със пръст от старите саксии без цветя.

О, аз разбирам: този весел свят
със мене и със мойта смърт не свършва;
аз съм една ненужна жалка мърша
и мога ли да бъда техен брат?

Не искам състрадание от хората!
Аз имам всичко: моя е смъртта.
И аз ще се изплезя на света,
обесен върху черния прозорец.

38. В свитъка за свободните отговори запишете с ЦИТАТИ от текста ДВА ПРИМЕРА (С ПО ЕДИН СТИХ), които представят действия на героя, породени от отчуждението.

39. В свитъка за свободните отговори със СВОИ ДУМИ запишете ДВА ПРИМЕРА, които показват състоянието на лирическия герой в неговия самотен свят.

40. Свържете името на героя с името на автора, от чиято литературна творба е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

А) Велико Кехая	Алеко Константинов
Б) Матей Маргалака	Йордан Йовков
	Елин Пелин
	Иван Вазов

Свържете името на героя с литературната творба, от която е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

В) Лазо	„Серафим“
Г) Еню	„Ралица“
	„Косачи“
	„Задушница“

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

Д) „Моята молитва“	Пенчо Славейков
Е) „Сиротна песен“	Пейо Яворов
	Христо Ботев
	Димчо Дебелянов